

Den danske Højskole.

Udgiverinden og Redaktoren af Stemmeretsbladet, Fru Johanne Münter, har bedt mig skrive en oplysende Artikel om den danske Højskole, et Hverv, der paa en Gang er mig kært og vanskeligt. Thi hvorledes i en enkelt Artikel skrive om denne store Bevægelse, der som en Sol lyser over Landet.

Og desuden er Højskolen jo saa kendt, at det synes unødvendigt at fortælle om den for Danske.

Men Fru Münter har vel Ret, naar hun mener, at der endnu findes enkelte Kredse i det danske Folk, som ikke helt har lært at skatte og forstaa den danske Højskoles Betydning. Og at det maa være et Stemmeretsblads Opgave at fortælle lidt om Højskolens Oplysningsarbejde, som ikke mindst har baaret Kvinderne frem til den aandelige Modenhed, der nu gør dem skikkede til at optage Samfundsarbejdet sammen med Mændene.

Det nye, som Højskolen bragte, var da først og fremmest det levende Ord — Foredraget. — Det viste sig straks som en mægtig Folkevækker, og det bragte Glans og Vækst i de Unges Sind.

Grundtvig er den, der fostrede Højskolens Idé. Men det blev Christen Kold, som førte den ud i Livet.

Christen Kold, denne ejendommelige Skomageren fra Thisted, der fra sine flittige arbejdsomme Forældre havde lært Nøjsomhedens Kunst og den strænge Pligtfølelse.

Kold følte sig allerede fra sin tidligste Ungdom udvalgt til at være en Folkets Opdrager og Fører, og han fortæller, at det egentlig var hans Moder, der først gav ham Troen paa det levende Ords Magt.

Naar han og hans Søkende legede og de nu og da kom op at skændes og slaaes, kunde Moderen samle sin Borneflokk om sig og begynde at fortælle Historier. Og disse Historier virkede da som Olie paa de oprørte Bølger.

Børnene blev saa levende optagne, at de rent glemte de indbyrdes smaa Kævlerier.

Efter som Christen Kold voksede til og han rundt om saa, hvor de Unge blev aandsforladte og dumme ved den mekaniske Udenadslæren og han mindedes Moderen og de smaa Episoder fra Barndommen, gik det op for ham, hvilken vidunderlig Tryllemagt der laa i det levende Ord. Og da han saa blev førtrolig med Grundtvigs Tanker og Ideer, følte han, at her var hans Livsgjerning.

Efter megen Kamp og Besvær lykkedes det ham saa i Ryslinge paa Fyen at rejse den første Højskole — om ved 1851.

Christen Kolds og Grundtvigs Syn var forskellige deri, at Grundtvig først vilde have de Unge skulde søge Højskolen i 18 Aars Alderen, men Christen Kold vilde have dem allerede i 14 Aars Alderen. Blev de ældre, mente han, at de havde Sans for alt andet end at lære.

Senere gik Christen Kold over til at dele Grundtvigs Opfattelse, som ogsaa er gaaet over i Folket. Idet de Unge i Reglen er omkring de 18 Aar eller derover, naar de

gaar paa Højskole.

Undervisningsplanen for den første danske Højskole ser saaledes ud:

»Et mundtligt Foredrag af Verdenshistorien i store Omrids.

Mundtlig Fortælling af Bibelhistorien, hvorved gives Eleverne Valget mellem Müllers, R. Sørensens og Grundtvigs Bibelhistorie til Gennemlæsning.

Et Udvalg af Kirkehistorien, især med Hensyn til at belyse de i Landet værende Sekter og Partier.

Nordens Mythologi og Danmarks Historie, først mundtlig fortalt, siden forelæst af en Bog: »Oehlenschlägers Nordens Guder«, Brandts Runebreve og Sange læres udenad af de Elever, der har Lyst og Nemme for Udenadslæsning. Müllers Danmarkshistorie, Saxe og Snorre vil blive brugt til Gennemlæsning.

Geografi, først efter Globus i store Omrids. Dernæst Danmarks Geografi, som ledsages af statistiske Bemærkninger.

Danske Forfatters Værker vil blive forelæste tre Aftener om Ugen.

Sang — særlig Kæmpeviserne.

Og endelig fortsættes Undervisningen i de almindelige Skolekundskaber med særligt Henblik paa at gøre dem frugtbringende i det daglige Liv.

Som man ser af denne Undervisningsplan, var det ingenlunde en lille Opgave, den første danske Højskole satte sig.

Og selv i vor Tid, vil et ungt Menneske, der har tilegnet sig denne Viden og Oplysning, kunne siges at gaa nogenlunde vel udrustet ud i Livet.

Højskolens bærende Idé var jo, at vække den Unges religiøse og folkelige Bevisthed.

Og for at det skulde lykkes, maatte der Personligheder til at staa som Ledere og Lærere ved Højskolen.

Men de Aar, som her fulgte, og som i en vis Grad var Danmarks Smærtensaar, blev ogsaa Danmarks Grødeaar.

Dalgas stolte Ord: »Hvad udad tabes, skal indad vindes«, blev her til velsignet Virkelighed.

Denne lille Begyndelse med Christen Kolds Højskole i Ryslinge efterfulgtes af Højskoler rundt i Landet med Danmarks ypperste Mænd som Ledere.

Der er først og fremmest Askov Højskole, som Ludvig Schrøder og hans Frue, en Datter af Oberst Wagner, lagde paa Grændsen mellem Dansk og Tysk. Askov ligger der som en hel lille Fæstning, et Kongerige for sig selv. Og spreder sine Oplysningsarme ud over alt Folket.

Som alt dygtigt har ogsaa den fra en ringe Begyndelse vokset sig stor.

Det tør vel siges, at det er Askov, der mest har gjort den danske Højskole kendt Verden over.

Professorer kommer dertil fra alle Europas Lande for at lære og studere og bringer saa deres Erfaringer hjem til egne Lande.

Her skal ikke skrives Askovs Historie, kun lige nævnes, at den er vor største og betydeligste. Og for Øjeblikket ledes den af en Kvinde, Fru Ingeborg Appel, Ludvig Schrøders Datter, der modig paatog sig den store ansvarsfulde Gerning, da der kaldtes paa hen-

des Husbond for at han skulde tage Sæde i Kongens Raad. Foruden de sædvanlige Sommerkursus, har Askov om Vinteren den udvidede Højskole, hvor der bl. a. undervises i fremmede Sprog, Mathematik og Fysik. Det var jo ved denne Skoles Laboratorium, at Professor la Cour syslede med sine Opfindelser. Forresten undervises der i alt det, som er nødvendigt for den Unge at gaa ud i Livet med. Det er et Slags aandeligt Dannelseskursus, som vel ikke fører til Eksamen, men er en Uddannelse til at blive en nyttig Borger eller Borgerinde i Landet.

Borgerinde! — Ja, nu har forlængst de unge Kvinder lige Adgang med de unge Mænd til Højskolen. Men saadan var det ikke lige straks.

Danmarks første Højskole oprettedes kun for Mænd. Men efterhaanden kom der saa mange Opfordringer til Christen Kold om ogsaa at aabne sin Skole for Kvinderne, at han indvilligede deri. Og de Højskoler, som senere er oprettede, har fulgt samme Spor.

Af større og betydelige Højskoler heri Landet, kan foruden Askov nævnes Vallekilde, Thestrup, Rødkilde og Vejstrup. Begtrup, som i mange Aar var Lærer ved Askov, har senere oprettet sin egen Højskole ved Fredensborg, Bredsdorff en i Roskilde. Og Dansk Kvinde-samfunds Æresformand, Fru Jutta Bøjsen Møller var i mange Aar knyttet til Højskolen i Lyngby.

Foruden disse meget kendte Højskoler har vi en Mængde mindre. Ja, det er snart saaledes, at hver Egn har sin.

Om hvor vidt de mange smaa Højskoler gavner Oplysningsarbejdet, er der meget delte Meninger.

En Del af de mindre Højskoler fører vel nok en slidsom Tilværelse — Statstilskudet alene er jo ikke nok til at bære en Højskole. Statstilskudet kan enhver Højskole faa, naar den har et vist Antal Elever.

Naar man ser paa den første Højskoles Undervisningsplan, er der i Grunden ikke foregaaet saa store Forandringer. Om end en Del Højskoler har lagt sig efter særlig Faguddannelse. Og hvad der naturligvis nu hører med til enhver Højskoles Undervisning er Gymnastiken.

Inden jeg slutter denne lille Oversigt over Højskolen, vil jeg gerne i taknemlig Erindring have Lov til at mindes Højskolens Moder, afdøde Professorinde Charlotte Schrøder — Ludvig Schrøders varmhjertede og aandfulde Hustru. Der er skrevet Bøger og Artikler til hendes Pris, før disse beskedne Linier skrives. Men hvis de danske Kvinder, som nu snart naaer saa meget, kunde blive denne negennyttige, opofrende og trofaste Kvinde en lille Smule lig, bliver det godt for Danmark, naar dets Kvinder faar Stemmeret.

Charlotte Eilersgaard.

